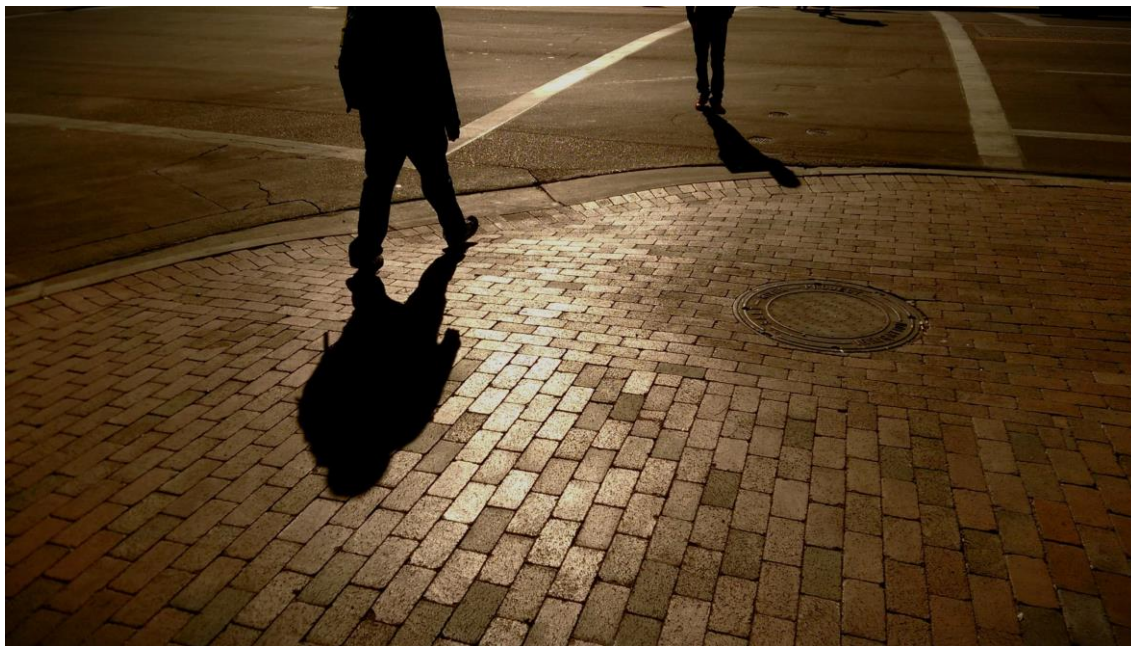

SAMHÄLLSBYGGNAD
STADSUTVECKLING

Trygga offentliga platser för vem? - En
forskningsgenomgång av trygghetens
bestämningsfaktorer med hänsyn till genus,
ålder, funktion och socio-ekonomi

Stefan Molnar och Simon Karlsson

RISE Rapport 2023:58

Trygga offentliga platser för vem? - En forskningsgenomgång av trygghetens bestämningsfaktorer med hänsyn till genus, ålder, funktion och socio-ekonomi

Stefan Molnar och Simon Karlsson

Abstract

Safe public spaces for whom? A research overview on the determinants of safety in public space with a focus on gender, age, function and socio-economic background

Safety in public space is a basic human right. However, existing research- and development initiatives tend to mainly be interested in how fear of crime can be generated for people in general, thus leaving out other determinants of safety including issues of gender, age, function and socio-economics. The aim of this report is to contribute to a broader understanding of the phenomenon of safety in public places. It does this by providing a research overview on the subject matter consisting of in total 82 peer-reviewed research papers. The research overview shows that women, elderly, people with disabilities as well as those in poverty, tend to feel less safe in public spaces than others do. Furthermore, the overview points to several factors that tend to increase the sense of safety for one or several of these groups, such as the presence of other, friendly-minded, people, refuge, visibility, accessibility, and the absence of fees and other economic costs. That said, there are a wide range of other factors that play a role for feelings of safety in public space, which could not be addressed in this study. There are also other grounds for discrimination that could have been dealt with, such as ethnicity, religion and sexuality. However, the study has been able to show some major trends as a basis for continued discussion, research, and development.

Key words: Safety, Gender, Age, Socio-economics, Function, Public space, Designed living environments, Research overview

RISE Research Institutes of Sweden AB

RISE Rapport 2023:58
Göteborg 2023

Innehåll

Abstract	1
Innehåll	2
Sammanfattning	3
1 Inledning	4
2 Genomförande	5
3 Resultat och analys	6
3.1 Genus och trygghet	6
3.1.1 Andra människor.....	6
3.1.2 Öppenhet, överblick och flyktvägar.....	7
3.1.3 Ljusedsmiljö.....	8
3.1.4 Underhåll, slitage och renlighet	8
3.2 Ålder och trygghet.....	8
3.2.1 Andra människor.....	8
3.2.2 Framkomlighet och trafikmiljö	9
3.2.3 Ljus och färg	10
3.2.4 Underhåll, slitage och renlighet	10
3.3 Funktion och trygghet.....	10
3.3.1 Andra människor.....	11
3.3.2 Framkomlighet och trafikmiljö	11
3.3.3 Överblickbarhet, förutsägbarhet och orienterbarhet	12
3.3.4 Ljus, ljud och färg.....	12
3.4 Socioekonomi och trygghet.....	13
3.4.1 Konsumtion	13
3.4.2 Atmosfär	13
3.4.3 Utbildning, självförtroende och samhällstillit	14
4 Avslutning	14
5 Referenser	15

Sammanfattning

Trygghet är ett grundläggande mänskligt behov: en känsla av välmående som följer av tron att inget dåligt kommer att hända. Exakt vilka faktorer det är på offentliga platser som genererar otrygghet kan variera. Det kan bero på alltifrån brottslighet, till trafikrisker, risker för fallolyckor, rädsla för utanförskap m.m. Även besökarens personliga egenskaper spelar roll, exempelvis genus, ålder, funktion och socio-ekonomi. Dock tenderar såväl forskning som trygghetsåtgärder att fokusera på hur rädslan för *brottslighet* kan minimeras för människor i *allmänhet*. Den här rapporten vill bidra till en breddad förståelse av fenomenet trygghet på offentliga platser.

Rapportens *syfte* är att sammanställa existerande forskning om hur faktorer på offentliga platser påverkar tryggheten för olika grupper. Ett antal forskningsgenomgångar (s.k. rapid reviews) har genomförts kring trygghet på offentliga platser i relation till temana ålder, genus, funktionsvariation och socioekonomi. Totalt har 82 vetenskapliga texter lästs, kodats och analyseras. Målet var initialt att generera ett underlag till ett forskningsprojekt mellan Göteborgs Stad och RISE. Nu tillgängliggörs dock underlaget som en separat och något utvecklad rapport för den som enbart vill ta del av forskningsgenomgången.

Resultatet från forskningsgenomgångarna är strukturerade efter temana genus, ålder, funktion och socio-ekonomi. När det gäller det första temat, *genus*, har en lång rad studier visat hur kvinnor oftare än män är otrygga på offentliga platser. Faktorer som kan öka tryggheten för människor i allmänhet, och kvinnor i synnerhet, är närvaro av andra människor, överblickbarhet, flyktvägar, god ljusmiljö liksom underhåll och renlighet. När det gäller temat *ålder*, är det mycket som pekar mot att äldre är en grupp som generellt sett känner sig mer otrygga på offentliga platser än vad andra åldersgrupper gör. Faktorer som kan öka äldres trygghet är till exempel närvaro av butiker, lek och rekreation, trafikseparering, framkomlighet och tydlighet. Detta är också faktorer som kan minska föräldrars oro för att deras barn ska råka ut för trafikolyckor. Även personer med *funktionsnedsättningar* tenderar generellt sett att känna sig mindre trygga i offentliga miljöer. Några faktorer som, på ett generellt plan, kan påverka tryggheten positivt är närvaro av människor som upplevs vara välvilligt inställda samt möjligheten att kunna orientera sig och ta sig fram på ett säkert vis utan att behöva be andra om hjälp. Detta blir extra viktigt i ett kallt klimat och vintertid. Ljus, ljud och färg som stärker orienterbarheten och läsbarheten är också viktiga faktorer. När det gäller *socio-ekonomi* är fattigdom i högre grad associerat till en rädsla för brott och otrygghet i många länder. Inträdesavgifter och kostnader för att använda social service, förväntningar på konsumtion samt gestaltning som känns exkluderande genom att ha en ”lyxig” känsla, är några faktorer som här är associerat till otrygghet.

Avslutningsvis kan konstateras att forskningsgenomgången har erbjudit ett antal exempel på hur besökarens genus, ålder, socio-ekonomi och funktion har bäring på trygghet på offentliga platser. Med detta sagt finns det en lång rad andra faktorer som har betydelse, vilka inte har kunnat tas upp i den här studien. Det finns även andra diskrimineringsgrunder som kunde ha hanterats om tid hade funnits, så som etnicitet, religion och sexualitet. Dock har studien kunnat visa på några större tendenser som underlag för fortsatt diskussion, forskning, och utveckling.

1 Inledning

Trygghet är ett grundläggande mänskligt behov: en känsla av välmående som följer av tron att inget dåligt kommer att hända. Trygghet hänger ihop med andra viktiga värden, så som fysisk och mental hälsa, tillgänglighet och inkludering. Vad som skapar trygghet är dock komplext och kan variera över tid och rum (Johansson and Haandrikman, 2021).

Hur trygg en person känner sig på en offentlig plats beror på olika faktorer: platsens fysiska karaktäristika, vem som använder den, hur den används, platsens image och vilken tid på dagen och året det är (Evensen et al., 2021). Samtidigt tenderar begreppet trygghet idag ofta att likställas med en frånvaro av rädsla för att utsättas för brott. Det kan exempelvis ses i en rapport från Boverket (2019: 10) som definierar otrygghet som en ”rädsla för brott och allmän oro” (Boverket, 2019: 10). Otrygghet kan dock uppstå som ett resultat av andra faktorer än brottslighet (Johansson and Haandrikman, 2021). Några exempel är trafikmiljön, olycksrisker, risker att fastna (med t.ex. rullstolen), risker att göra bort sig, känslan av utanförskap, ekonomisk utsatthet m.m. Det är alltså viktigt att komplettera fokuset på brottslighet genom att se till andra faktorer.

De personliga egenskaperna hos platsbesökaren har också betydelse för tryggheten, exempelvis kopplat till genus, ålder och socioekonomisk bakgrund (Evensen et al., 2021). Svensk forskning tenderar dock att diskutera den fysiska miljöns betydelse för trygghet och brottslighet på ett mer generellt plan, det vill säga med fokus på människor i allmänhet (Ceccato et al., 2019). Internationellt har i alla fall antalet studier som studerar hur olika diskrimineringsgrunder samspelar (ett så kallat intersektionellt perspektiv) ökat under de senaste åren (Ceccato et al., 2019). Det är inte heller självklart att svenska planerare tar specifika samhällsgrupper i beaktande när de analyserar planer. I en enkätstudie säger sex av tio att de alltid tar människor med funktionsvariationer respektive barn i beaktande. Motsvarande siffra för kvinnor är tre av tio. Andelen som säger sig alltid ta andra sociala kategorier i beaktande än ålder, genus och funktion är enbart en av tio. (Ceccato et al., 2019) Till sådana kategorier kan exempelvis etnicitet, sexualitet, utbildningsnivå, förvärvsarbete och inkomst tänkas höra. På samma sätt som med definitionen av trygghet ovan, är det inget fel att utveckla kunskaper och planer med fokus på att platser ska vara trygga för ”alla människor”. Samtidigt kan det tänkas vara viktigt att komplettera ett fokus på specifika samhällsgrupper, just för att alla människor inte är likadana.

Den här rapporten vill bidra till ovan nämnda luckor. *Syftet* med rapporten är att sammanställa existerande forskning om hur faktorer på offentliga platser påverkar tryggheten för olika grupper av besökare

Det primära *målet* med forskningsgenomgången har varit att utgöra ett underlag till vägledningen *Kvalitetskriterier för trygga offentliga platser*¹, som Göteborgs Stad och forskningsinstitutet RISE genomförde under hösten 2021 och våren 2022. Underlaget har genererat vetenskaplig evidens till vägledningen. Nu publiceras dock resultatet som en fristående forskningsrapport för den som vill fördjupa sig närmare.

¹ Arbetet utfördes inom ramen för forskningsprojektet Trygghet i stadsplanering mellan oktober 2021 och mars 2022.

I nästa avsnitt, *Genomförande*, beskrivs hur genomgången av tidigare forskning gick till. Det efterföljande avsnittet *Resultat och analys* diskuterar forskning om genus, ålder, funktion och socioekonomi. Detta följs av en avslutande diskussion.

Dokumentet är därmed inte på något sätt uttömmande, men kan förhoppningsvis utgöra ett bidrag till diskussionen.

2 Genomförande

Traditionellt inleds genomgångar av tidigare forskning genom att frågeställningar och avgränsningar definieras. Efter det brukar forskaren eller analytikern leta upp, läsa och analysera tidigare studier, för att sedan sammanställa slutresultatet. Det är vanligt att slutresultatet inte presenteras för eventuella samarbetspartners eller intressenter förrän det är helt färdigt. Det finns självklart stora poänger med ett sådant arbetssätt, då det ger genomföraren möjlighet att i lugn och ro systematiskt arbeta fram materialet. Nackdelen med arbetssättet är dock att processen kan ta så lång tid och bli så pass oflexibelt att resultatet inte blir så relevant för intressenter och samarbetspartners som det kunde ha varit (Hamel et al., 2021; Schünemann and Moja, 2015).

Eftersom syftet med den här forskningsgenomgången har varit att generera underlag till en vägledning riktad till tjänstepersoner i Göteborgs Stad valdes därför metoden *rapid reviews* (Hamel et al., 2021). Detta innebär att flera snabba, mindre forskningsgenomgångar på avgränsade teman genomförs och löpande presenteras för samarbetspartners. Det ska i sin tur göra det möjligt för genomföraren att efter hand anpassa och förändra alltifrån arbetets fokus och teman, till språk och formalia, om så skulle behövas. Förhoppningsvis kan resultatet då blir mer relevant för beslutsfattare och andra.

Arbetet med den här forskningsgenomgången har genomförts i form av fyra rapid reviews, vilka fokuserade på temana genus, ålder, socioekonomi och funktionsnedsättning. Arbetet har genomförts av två medarbetare från RISE, med stöd av ytterligare tre kollegor. En arbetsgrupp i Göteborgs Stad har bidragit genom att de i samband med två möten som hölls som en del av en så kallad *forskningscirkel* (Johansson et al., 2011) fick möjlighet att läsa igenom och diskutera resultatet. De erbjöds också att kommentera på materialet skriftligen. Det var dock ingen som gjorde det.

Processen började med att de fem RISE-deltagarna formulerade ett antal frågeställningar som sedan stämdes av med den arbetsgrupp i Göteborgs Stad som deltog i arbetet. Baserat på frågeställningarna tog medarbetarna fram kriterier för val av texter. Några *prioriteringskriterier* var att texterna skulle beröra offentliga platser, explicit skulle handla om trygghet, vara genomförda i länder som liknar Sverige och utgöra metastudier eller forskningsöversikter, det vill säga studier som går igenom många andra studier. Bristen på relevanta studier gjorde dock att de två sista kriterierna i hög grad fick överges efter hand.

I nästa steg genomförde två av RISE-medarbetarna själva review-arbetet. Den första rapid reviewen fokuserade på temat genus och trygghet på offentliga platser. En av deltagarna genomförde först systematiska litteratursökningar i vetenskapliga databaser

och på Google Scholar. Sökningarna kombinerade sökord på engelska relaterat till genus, så som gender, women, female m.m., med sökord relaterat till byggd miljö eller plats² respektive trygghet³. All litteratur som hittades laddades upp på plattformen Rayyan som hjälper användaren att systematiskt gå igenom och prioritera texter. Artiklarna lästes och kodades sedan i en analysmall utifrån färdiga kategorier så som: syfte, metod, vetenskaplig kvalitet, typ av plats, resultat och relevans för projektet. I detta skede valdes också ytterligare texter ut att läsas utifrån artiklarnas referenslistor. Avslutningsvis skrevs en forskningspromemoria på cirka fem sidor på temat genus och trygghet som distribuerades och diskuterades under ovan nämnda forskningscirkel.

Proceduren som precis har beskrivits såg likadan ut under övriga rapid reviews, det vill säga de som berörde ålder, funktion och socioekonomi. Totalt ingår 82 texter i forskningsgenomgången, varav den stora merparten är vetenskapligt granskade artiklar publicerade i vetenskapliga journaler⁴. Dessa var kopplade till en rad discipliner, så som kulturgeografi, sociologi, psykologi, medicin och kriminologi. Utöver det ingår några enstaka böcker eller bokkapitel och två myndighetsrapporter. I slutet av arbetet skrevs de fyra forskningspromemoriorna ihop till den här texten.

3 Resultat och analys

På kommande sidor presenteras och analyseras resultatet av de fyra forskningsgenomgångarna: först genus, följt av ålder, funktion och socioekonomi.

3.1 Genus och trygghet

En lång rad studier har visat hur kvinnor oftare än män är otrygga på offentliga platser (Koskela, 1999; Evensen et al., 2021; Johansson and Haandrikman, 2021). En delförklaring är att kvinnor i högre grad än män känner sig sårbara, och i mindre grad än män känner att de har kontroll över situationen (Ceccato et al., 2019; Johansson and Haandrikman, 2021). Detta påverkas bland annat av kvinnors rädsla för sexuellt våld på offentliga platser (Pain, 1997). Samtidigt tyder flera studier på att kvinnors otrygghet drivs av en större mängd av olika typer av faktorer, jämfört med otryggheten hos män (Johansson and Haandrikman, 2021).

3.1.1 Andra människor

I allmänhet känner sig människor på offentliga platser mer trygga i närvaron av andra människor, som kan hålla uppsikt och utöva positiv social kontroll. Kvinnor verkar dock påverkas mer positivt av detta än vad män gör (Wilbur et al., 2002; O'Brien, 2005; Jorgensen et al., 2013; Paydar et al., 2017; MacNaghten & Urry, 2000; Lis & Iwankowski, 2021).

² Neighborhood environment, built environment, physical environment, urban design, urban planning, urban development, community planning, squares, streets, parks

³ Safety, security, fear, protection och danger

⁴ Genus=30 stycken, ålder=8 stycken, funktion=13 stycken och socioekonomi=9 stycken

I en studie av Navarrete-Hernandez et al. (2021) visade sig exempelvis fönster i gatuplan inte bara ha en positiv påverkan på tryggheten hos människor i allmänhet, utan kvinnor påverkades mer positivt än vad män gjorde. Detta är ett exempel på hur platsens fysiska egenskaper påverkar människors förutsättningar att hålla varandra under uppsikt. Andra exempel på egenskaper är siktlinjer, transparens och placering av byggnader, entréer, och parkeringsplatser.

Förutsättningarna för tillsyn och kontroll påverkas också av om det överhuvudtaget finns andra människor på platsen. Tandogan & Ilhan (2012) visar exempel att kvinnors rädsla drivs av faktorer så som tomma gator, övergivna byggnader, ensliga parker och ödsliga skogspartier.

När det väl finns andra människor på en plats är det av betydelse vilka de är och vad de ägnar sig åt. Enligt Valentine (1990) tyder forskningen på att vilka det är som använder och dominerar en plats har större betydelse för kvinnors trygghet än dess utformning har. Studier i parker har visat att parkvakter och människor som engagerar sig i lek och rekreation tenderar att ha en positiv påverkan på tryggheten hos kvinnor (MacNaghten & Urry, 2000; Wilbur et al., 2002; O'Brien, 2005; Lis & Iwankowski, 2021). Andra studier tyder på att kvinnors trygghet kan påverkas särskilt positivt av att det bara finns andra kvinnor på platsen, exempelvis i form av så kallade separatistiska platser (Iqbal, 2018).

På motsvarande sätt tenderar kvinnors rädsla att öka särskilt mycket av att specifika grupper utövar dominans på en plats (Valentine, 1990). Det kan exempelvis handla om personer som potentiellt kan utöva övergrepp och våld av olika slag. Här bör också tilläggas att personer som tillhör HBTQ-communityt tenderar att vara särskilt utsatta. I denna grupp finns därmed en större rädsla för nedsättande kommentarer, hot, sexuella övergrepp och andra våldsbrott (Kuehne and Sullivan, 2001; Stotzer, 2015; Laing and Davies, 2011).

3.1.2 Öppenhet, överblick och flyktvägar

Hur öppna och överblickbara platser är tenderar också att påverka känslan av trygghet hos människor (Nasar & Jones, 1993). Men kvinnor verkar påverkas mer än vad män gör (Evensen et al., 2021; Baran et al., 2018). Saker som påverkar tryggheten negativt bland kvinnor är om platsen är trång och avskild, brist på överblick över platsen och frånvaron av flyktvägar (Ferraro, 1996; Smith & Torstensson, 1997; Nasar & Jones, 1997; Nasar & Fisher, 1993; Paydar et al., 2017; Evensen et al., 2021).

Ytor där potentiella förövare kan gömma sig, inte minst när det är mörkt, är också speciellt negativa för kvinnors trygghet. Flera studier visar exempelvis att tät vegetation i markplan tenderar att påverka tryggheten negativt (Jansson et al., 2013; Wang et al., 2017; Evensen et al., 2021). Parallellt är upplevelsen av att det finns platser där man själv kan gömma sig och samtidigt ha omgivningen under uppsikt också särskilt positivt för kvinnors trygghet (Evensen et al., 2021).

Det finns dock insatser man kan göra för att öka kvinnors trygghet på trånga och instängda platser, så som att hålla rent, rusta upp, tillföra funktioner, öka trivselen och förtydliga identiteten. Exempelvis visade en studie av Jiang et al. (2017) att tryggheten i en gränd ökade då växtlighet och funktioner, så som ett grönt café och en parkmiljö, tillfördes.

3.1.3 Ljuskiljö

Ljuskiljön på en plats påverkar människors känsla av trygghet (Nasar & Jones, 1997; Painter, 1996; Johansson et al., 2010; Rahm et al., 2021). I regel verkar dock kvinnors trygghet påverkas mer av ljuskiljös utformning än mäns (Fisher och Nasar, 1992; Boomsma och Steg, 2014; Blöbaum och Hunecke, 2005; Loewen et al., 1993). Exempel på egenskaper som kan påverka ljuskiljöröllandena på en plats är belysning, placering av arkitektoniska objekt, täthet på grönska och skuggbildningar.

Men kvinnors trygghet påverkas också av vilken tid på dygnet eller året det är. I en studie av Basu et al (2021) var exempelvis skillnaderna i trygghet dagtid och nattetid större för kvinnor än de var för män (se också Pain, 1997; Polo och Kimic, 2021). På samma sätt tenderar kvinnors trygghetskänslor att påverkas mer av de förändringar i ljuskiljöröllandena som äger rum mellan årstiderna (Pain, 1997).

3.1.4 Underhåll, slitage och renlighet

Rent generellt har väl underhållna miljöer en positiv påverkan på människors trygghet. Det kan exempelvis handla om utrustning av fasader, stigar och möbler. Återigen tyder flertalet studier på att den positiva effekten är större för kvinnor än för män (Jiang et al., 2017; Polo och Kimic, 2021; Evensen et al., 2021). Det bör nämnas att motsatsen också gäller, det vill säga att slitna och nedgångna platser uppfattas som mer otrygga.

Att en plats uppfattas som välstädad och fri från skräp och klotter påverkar också tryggheten för människor i allmänhet (Evensen et al., 2021), även om effekten verkar vara större för kvinnor än för män (Jiang et al., 2017; Evensen et al., 2021; Polo och Kimic, 2021). En vanlig förklaring till att välstädade och underhållna platser tenderar att generera trygghet är att detta associeras med en positiv social kontroll och att det finns någon på platsen som bryr sig.

Ett sätt att uppnå detta på är självfallet att kontinuerligt underhålla och städa på platser. Ett annat sätt är att skapa platser som bäddar för underhåll och städning. Hit hör att välja uthålliga material, färger som inte går att klottra på och material som lätt går att tvätta av, att skapa tillräckligt med utrymme för att slänga skräp, genom soptunnor och återvinningsstationer och att underlätta för städpersonalens framkomlighet.

3.2 Ålder och trygghet

En hel del forskning tyder på att äldre känner sig mindre trygga på offentliga platser än vad andra åldersgrupper gör (Ceccato och Bamzar, 2016). En möjlig förklaring till detta är att äldre tenderar att se sig som mer sårbara än vad yngre gör, något de delar med kvinnor (Killias och Clerici, 2000). Men även andra faktorer som tenderar att variera med ålder, så som rörlighet, orienteringsförmåga, riskbenägenhet och ansvar för andra förefaller ha betydelse för upplevelsen av trygghet.

3.2.1 Andra människor

Vilka aktiviteter som andra ägnar sig åt på en plats kan påverka tryggheten för äldre. I en studie av Wu et al. (2020) kopplades exempelvis butiker och andra kommersiella

aktiviteter i gatuplan till äldres känsla av säkerhet. I en annan studie påverkade närvaron av personer som ägnade sig åt lek och rekreation äldres upplevelse av personlig säkerhet positivt (Ottoni et al., 2021).

På ett liknande sätt visar flertalet studier att äldres trygghet påverkas mer negativt av människor de upplever ägnar sig åt hotfullt eller okonventionella beteenden, såsom att driva runt eller vistas i grupp, än vad yngres trygghet gör (Killias och Clerici, 2000; Ottoni et al., 2021). I en studie av Ottoni et al. (2021) påverkades tryggheten hos äldre av att andra personer på platsen upplevdes sända vänliga sociala signaler, så som leenden, nickningar och dylikt. I samma studie tenderade äldre också att känna sig tryggare om platsen karaktäriserades av en mångfald av åldersgrupper.

3.2.2 Framkomlighet och trafikmiljö

I en studie av Côté-Lussier et al. (2015) kände sig föräldrar mer rädda över trafikmiljön, än vad deras barn gjorde. Skillnaden skulle kunna ha att göra med att barn tenderar att ha mindre förmåga att se kopplingen mellan vissa platsegenskaper, så som trafikmiljön, och säkerhet (Côté-Lussier et al., 2015).

Separering av gångbanor, cykelbanor och bilvägar tenderar att få äldre fotgängare och cyklister att känna sig tryggare än yngre (Ståhl et al., 2008; Wu et al., 2020; Nazemi et al., 2021; Ottoni et al., 2021; Leung et al., 2021). En studie av Wu et al. (2020) visade dock att den positiva effekten först och främst gällde om åtskillnaden mellan trafikslag inte var gjord med hjälp av buskar, som skymde fotgängarnas sikt. Vidare ledde markerade cykelbanor generellt sett till ökad trygghet jämfört med omarkerade sådana (Ottoni et al., 2021). Andra faktorer som förefaller vara särskilt viktiga för känslan av säkerhet bland äldre är tydliga vägvisare, övergångsställen, trafikljus och reducerad hastighetsgräns (Ståhl et al., 2008; Wu et al., 2020). Skillnader av det här slaget skulle kunna hänga ihop med att människors reflexer och motoriska förmåga blir sämre med åldern, vilket gör att de något äldre vuxna har en mer restriktiv hållning i trafiken (Nazemi et al., 2021).

Variationer i trygghet på offentliga platser mellan olika åldersgrupper verkar också hänga ihop med en rädsla för fallolyckor (Ottoni et al., 2021). Flertalet studier har exempelvis lyft hur ojämn markbeläggning, lutande mark och höga trottoarkanter minskar tryggheten bland äldre (Wu et al., 2020; Leung et al., 2021; Ottoni et al., 2021; Ståhl et al., 2008). Bredd på gångvägar och trottoarer förefaller också vara särskilt viktigt för äldres känsla av säkerhet (Wu et al., 2020; Ståhl et al., 2008). Men även städning och röjning av gångvägar påverkar känslan av säkerhet i den här gruppen. Is, snö och blöta löv tenderar nämligen att generera rädsla för fallolyckor (Ståhl et al., 2008).

Andra faktorer som påverkar rädslan för olyckor bland äldre hänger mer ihop med vilka funktioner som finns på platsen. Ett exempel är bänkar och andra sittplatser. Gott om sådana tenderar nämligen att få äldre att känna sig säkrare genom att möjliggöra vila (Leung et al., 2021; Ottoni et al., 2021; Ståhl et al., 2008). Ett annat exempel är väl upplysta gångbanor, då detta gör det lättare att upptäcka hinder och ojämnheter i marken (Ståhl et al., 2008; Chataway, 2020).

3.2.3 Ljus och färg

Människors ljusbehov tenderar att variera med åldern. En del studier lyfter hur barn, i högre grad än deras föräldrar, tenderar att känna rädsla på mörka platser (Côté-Lussier et al., 2015). Men mörka och oupplysta miljöer tenderar också att särskilt generera otrygghet bland äldre, då det associeras med risker för hot och våld (Painter, 1996), liksom fallolyckor och bristande framkomlighet (Ståhl et al., 2008; Chataway, 2020). Detta givet de nedsättningar i syn- och rörelseförmåga som tenderar att följa med åldrande. För äldre är det därför viktigt att lysa upp gångbanor och stigar så att hinder och ojämnheter i marken synliggörs. Ljussmiljön bör också lyfta fram viktiga delar av en plats och göra det lättare att hitta rätt. Platser bör vara väl upplysta med en jämn ljusfördelning. Samtidigt bör bländande ljus undvikas (Farage et al., 2012).

Med åldrande följer även ofta nedsättningar i kognitiv förmåga, såsom att sortera visuella stimuli och tolka visuell information. Offentliga platser som inte är ändamålsenligt upplysta kan därför påverka äldres förmåga att förstå och orientera sig på platsen, med otrygghet som följd. Dock kan belysning användas som ett sätt att ge vägledning och öka tydligheten. Det är då viktigt att undvika allt för mycket visuella stimuli. Istället kan belysningen användas för att begränsa visuell information till den som är mest relevant (Farage et al., 2012). Ljusskillnader kan användas för att generera kontrastverkan, som ett sätt att framhäva specifika objekt eller informationsmängder och dölja andra (Wijk, 2001). Ljus kan också användas för att lyfta fram skillnader i färgton och färgstyrka på en plats och öka dess tydlighet. Detta då många äldre har en väl bevarad färguppfattning (Wijk, 2001).

3.2.4 Underhåll, slitage och renlighet

Flertalet studier pekar mot att tryggheten påverkas mer negativt av skräp, klotter och dåligt underhåll hos vuxna än vad den görs hos barn (Killias och Clerici, 2000; Ståhl et al., 2008; Pitner et al., 2011). I en studie triggades otryggheten hos föräldrar i högre grad av bristande underhåll, klotter och annan nedskräpning än hos deras barn, medan den hos deras barn triggades av mörker och platser med få träd (Côté-Lussier et al., 2015). En studie av Miles (2008) visar på en liknande tendens, nämligen att fysisk oreda som skräp och dåligt underhåll tenderar att göra föräldrar mer oroliga, både för sin egen och för sina barns del. Skräp och klotter påverkar också tryggheten negativt bland äldre.

En skillnad av det här slaget skulle delvis kunna förklaras av att barn inte uppfattar faktorer så som slitage, på samma sätt som vuxna gör (Côté-Lussier et al. (2015). Med detta sagt bör det påpekas att det finns studier som tyder på att även barn som bor i områden med hög oreda, är otryggare än dem som bor i områden med låg nivå av oreda (Rossen et al., 2011).

3.3 Funktion och trygghet

Det är mycket som tyder på att personer med funktionsnedsättning generellt sätt tenderar att känna sig otryggare på offentliga platser. Många av de faktorer som driver rädsla och otrygghet hos personer utan funktionsnedsättning förstärks nämligen ytterligare för den som har nedsättningar i funktioner (Edwards and Maxwell, 2019).

Samtidigt kan det också variera mellan olika typer av funktionsnedsättningar vad som driver otrygghet på offentliga platser.

3.3.1 Andra människor

Gällande tryggheten för personer med funktionsnedsättningar kan det vara extra viktigt vilka andra människor det är som vistas på en plats. En anledning till detta är att personer med funktionsnedsättningar många gånger är särskilt utsatta för nedsättande kommentarer, hot och våld på offentliga platser (Mathers, 2008; Edwards och Maxwell, 2019). I en studie finner exempelvis Mathers (2008) hur tryggheten på en plats för personer med kognitiva eller fysiska nedsättningar bland annat var länkat till om personen i fråga sedan tidigare hade positiva eller negativa erfarenheter av att ha besökt platsen. Hit hör om personen hade haft negativa möten med andra människor, exempelvis i form av att ha blivit avvisad för specifika handlingar, blivit exkluderad från platsen eller hört att människor yttrat negativa kommentarer.

Men många personer med funktionsnedsättningar är också på olika sätt beroende av andra människor på offentliga platser, något som både kan orsaka och reducera otrygghet. När det gäller personer med synnedsättningar är det till exempel vanligt att behöva be främlingar om hjälp med att orientera sig på platsen. Detta kan dock vara obehagligt, leda till rädsla och minska de förras självförtroende, inte minst efter negativa reaktioner från andra människor. Detta förstärks av att personer med nedsatt syn tenderar att ha en påtaglig rädsla för att utsättas för brott (Williams et al., 2014; Welsh, 1997; Tuttle och Tuttle, 2004; Riazi, 2016). Apropå detta framhäver Lindsay och Yantzi (2014) att behovet av att be om hjälp bland personer som sitter i rullstol blir extra påtagligt vintertid, då väder och vind till exempel kan orsaka problem med blockerade vägar och transporter som inte går som de ska. För många av personerna i den studie som de har genomfört var detta någonting som genererade otrygghet och till och med en ovilja att gå utomhus om vintern. Ibland är personer med funktionsnedsättningar också beroende av hjälp från personer de redan känner så som föräldrar eller personliga assistenter, något som också kan skapa en känsla av utsatthet och otrygghet (Mathers, 2008).

Det kan också nämnas att inte bara andra människor kan generera trygghet eller otrygghet i offentliga miljöer, utan även djur, så som hundar, fåglar och rovdjur som björnar och vargar. Detta gäller inte minst personer med djurfobi. Men det finns många personer utan fobi vars trygghet på offentliga platser kan påverkas av rädsor för djur, det gäller inte minst barn (Mårtensson et al., 2021) och personer med viss kulturell bakgrund där specifika djurarter tenderar att ha negativa associationer (Helena, 2019).

3.3.2 Framkomlighet och trafikmiljö

Rädsor och farhågor hos personer med funktionsnedsättningar på offentliga platser är ofta relaterade till frågor kring den egna framkomligheten. Men det handlar också om risker kopplade till den omgivande trafikmiljön. Att vistas på offentliga platser kan för personer med nedsatt rörelseförmåga vara förknippat med betydande rädsla och otrygghet, både inför och under besöket. Känslorna är ofta kopplade till rädslan för att fastna, halka eller falla omkull (Lemaire et al., 2010; Green et al., 2011; Edwards et al., 2014). Rädslan är också ofta kopplad till saker som gropar i marken, sluttningar eller

objekt som hindrar framkomlighet, så som möbler, skyltar och parkerade cyklar (Rey-Galindo et al., 2020).

Flertalet studier lyfter hur den här typen av hinder blir ännu värre vintertid och i kallt klimat. Lindsay and Yantzi (2014) fann exempelvis att rädslan bland yngre med fysiska funktionsnedsättningar ökade vintertid av att trottoarer, stigar, gångbanor, övergångsställen, knappar vid övergångsställen, parkeringsplatser och kollektivtrafik är blockerade, hala eller ojämna. Det kunde vara av naturliga skäl eller på grund av snöröjning, rinnande vatten eller brist på sandning. Samma typer av rädslor, det vill säga att inte komma fram dit man ska eller råka ut för olyckor, tenderar även att gälla personer med synnedsättningar (Rey-Galindo et al., 2020).

3.3.3 Överblickbarhet, förutsägbarhet och orienterbarhet

Hur lätt en offentlig plats är att få överblick över kan variera betydligt mellan en person som har någon form av rörelsenedsättning, exempelvis som sitter i rullstol, och en person som har sin rörelseförmåga intakt. Detta kan i nästa steg påverka förutsättningarna att känna sig trygg och säker på platsen. Vintertid och i kalla klimat kan otrygghetskänslor av detta slag förstärkas ytterligare, då förmågan till överblick och orientering kan reduceras av snövallar och liknande (Lindsay and Yantzi, 2014).

Hos personer med nedsatt kognitiv förmåga är rädsla och otrygghet på offentliga platser ofta kopplat till frågor om platsens förutsägbarhet och tydlighet. Exempel på faktorer som kan grunda för detta är om platsen delar likheter med andra platser som personen känner till, om det finns ändamålsenlig information, om platsens utformning är lättolkad och om faciliteter och andra funktioner är tillgänglighetsanpassade och erbjuder flexibel användning (Mathers, 2008). När det gäller frågan om informationskanaler på offentliga platser menar Rey-Galindo et al. (2020) att orienterbarheten, och därmed tryggheten, hos personer med synnedsättningar kan ökas genom rätt val av informationskanaler. Författaren förespråkar att användaren flexibelt ska kunna ta del av information genom talat språk, grafik, handskrift med mera. Även texturer eller förändringar på ytor eller i marken kan vara ett sätt att öka känslan av trygghet och säkerhet genom ökad möjlighet att orientera sig för personer med synnedsättningar (Rey-Galindo et al., 2020).

3.3.4 Ljus, ljud och färg

Hög ljusstyrka kan vara ett sätt att öka orienterbarheten och känslan av trygghet på en plats, exempelvis för personer med nedsatt syn- eller orienteringsförmåga. Belysning kan också placeras och balanseras så att rumsupplevelsen stärks, något som inte minst kan vara viktigt för personer med nedsättningar i rumsuppfattning och orienteringsförmåga, så som personer med demenssjukdomar (Pollock and Fuggle, 2013). Att använda ljus för att öka skuggbildningen som ett sätt att tydliggöra rumsupplevelsen kan vara en väg att uppnå detta på (Klarén et al., 2014). Belysning kan också användas för att lyfta fram nyansskillnader och därmed öka platsens tydlighet för, exempelvis personer med nedsatt kognitiv förmåga vid till exempel demenssjukdomar (Wijk, 2001). Även för personer med synnedsättningar kan ljusmiljön påverka orienteringsförmågan. Bland annat kan man undvika bländande ljus och framhäva prioriterade element på platsen med hjälp av vissa typer av kontrastbildning (Bentzen, 1997; Bosch and Gharaveis, 2017).

När det gäller ljudmiljön på offentliga platser kan buller, höga ljud eller många olika typer av ljud parallellt vara stressande och generera otrygghet för personer med synnedsättningar eller kognitiva nedsättningar (Aremyr and Wijk, 2015; Rey-Galindo et al., 2020). Ett sätt att åtgärda detta är att minimera buller och bakgrundsljud, samtidigt som man lyfter fram de ljud som är karaktäristiska för platsen eller de aktiviteter som sker där. Detta kan exempelvis vara ett sätt att göra en plats tryggare och mer användarvänlig för personer med demenssjukdomar (Aremyr and Wijk, 2015).

Val av färgton, kulör och användandet av nyansskillnader kan vara sätt att öka igenkänningen och göra miljöer mer lättolkade för personer med nedsatt kognition, så som personer med demens. Att använda färger som har en viss betydelse för personen kan vara ett sätt att öka användningen av specifika objekt (Wijk 2004). Att använda ljusa färger vid utformning av platser kan också öka skuggbildningen och därmed förtydliga rumsupplevelsen, något som inte minst är viktigt för personer med nedsättningar i kognition (Klarén et al., 2014). Geruschat och Smith (1997) lyfter på liknande sätt möjligheterna med att använda färg som en form av visuella ledtrådar för personer med synnedsättningar (se också Bentzen, 1997; Bosch och Gharaveis, 2017; Rey-Galindo et al., 2020).

3.4 Socioekonomi och trygghet

Andra faktorer som kan ha betydelse för den trygghet man känner på en offentlig plats är kopplade till ens socioekonomiska bakgrund. Inte minst är fattigdom associerat till en ökad rädsla för brott i många länder i världen (Ceccato et al., 2019).

3.4.1 Konsumtion

Platsbesökarens ekonomiska situation kan i högsta grad ha betydelse för hur trygga de känner sig. En sak som påverkar i den kategorin är exempelvis inträdesavgifter till platser. Low et al. (2005) har visat hur inträdesavgifter till platser så som nöjesfält, djurgårdar och parker inte bara kan ha en exkluderande funktion för personer med låg inkomst. Det kan också påverka deras trygghet när de vistas på eller omkring platsen genom den känsla av bristande tillhörighet som kommer av att egentligen inte vara en av dem som har råd att betala avgiften.

Ytterligare ett sätt på vilket pengar spelar roll är att det finns platser med tvång, alternativt en outtalad förväntan, att konsumera om man vistas där, något som också kan generera en känsla av otrygghet och av att inte höra hemma (Atkinson, 2003; Franzén et al., 2016).

3.4.2 Atmosfär

Att offentliga platser har ett snyggt, rent, välputsat och vardagsrumslikt utseende kan också i praktiken göra att personer med små ekonomiska resurser inte känner sig trygga att vistas där. Det kan i sin tur få som effekt att personen inte heller anses höra hemma där av andra. (Thörn, 2011; Sahlin, 2004; Thörn och Holgersson, 2016).

Denna tendens blir troligtvis ännu starkare när det rör sig om personer som lever i extrem social utsatthet, så som hemlösa (Thörn, 2011), droganvändare (Mennis et al., 2016) eller papperslösa (Holgersson, 2011). Detta är någonting som Mennis et al.

(2016) har fördjupat sig i genom en studie av hur unga vuxna i utsatta områden upplever stress och otrygghet. Här undersöks speciellt om droganvändning, utöver individernas socioekonomiska bakgrund, har betydelse. Författarna drar slutsatsen att även om socioekonomi har betydelse för trygghet och säkerhet, så känner de som nyttjar droger sig ännu mer osäkra när de rör sig i staden.

3.4.3 Utbildning, självförtroende och samhällstillit

Det finns ytterligare faktorer som ofta relaterar till socioekonomi, så som utbildning, självförtroende och samhällstillit, och som påverkar tryggheten på offentliga platser.

Såväl utbildningsnivån som en persons förmåga att föra sig på rätt sätt kan påverka hur trygg hen känner sig på en plats. Cronin-de-Chavez et al. (2019) har till exempel studerat användningen av grönområden bland familjer med låg inkomst. Författarna finner att bristande kunskaper om hur den här typen av platser fungerar, och hur man tar sig dit, var något som gjorde att många var rädda för att använda dem. Andra faktorer hängde ihop med saker som bristande självförtroende, för lite fritid och låg socioekonomisk status.

En annan faktor som påverkar tryggheten på offentliga platser är rädslan för att bli utsatt för hot och våld. I ovan nämnda studie av Cronin-de-Chavez et al. (2019) var detta någonting som gjorde att fattiga undvek att nyttja grönområden. Generellt sätt tenderar rädslan för brottslighet att vara större bland socioekonomiskt utsatta grupper (Ceccato et al., 2019).

En annan faktor berör känslan av samhörighet med omgivningen och tillit till samhället. Yuma-Guerrero et al. (2017) studerade hur mödrars socioekonomiska bakgrund påverkar vistelse i parker. Forskarna drog slutsatsen att personer med låg socioekonomisk bakgrund nyttjade parker mindre, eftersom de kände mindre samhörighet med omgivningen. Andra studier har studerat hur personer med fattig bakgrund medvetet eller omedvetet kodar av sin omgivning för att på så sätt identifiera risker i omgivningen, något som i sin tur påverkar hur de rör sig i staden (Figuerola Martínez et al., 2019).

4 Avslutning

Den här forskningsgenomgången har tagit sig an frågan om vad som genererar trygghet på offentliga platser med särskild fokus på diskrimineringsgrunderna. Den har dock inte kunnat ta sig an samtliga diskrimineringsgrunder, utan fokuserat på genus, ålder, funktion och socio-ekonomi. Forskningsgenomgången har därför inte haft som syfte att ge några slutgiltiga och allomfattande svar på vad forskningen säger om varje specifikt tema. Snarare har den velat visa på större tendenser som kan vara underlag för fortsatt diskussion, forskning, och utveckling.

5 Referenser

- Aremyr G och Wijk H (2015) *Miljöanpassningar som bidrar till ökad delaktighet: Stöd för att underlätta aktivitet och delaktighet för personer med demenssjukdom*. Sundbyberg : Myndigheten för delaktighet, 2015.
- Atkinson R (2003) Domestication by Cappuccino or a Revenge on Urban Space? Control and Empowerment in the Management of Public Spaces. *Urban studies* 40(9): 1829-1843.
- Baran, P. K., Tabrizian, P., Zhai, Y., Smith, J. W. och Floyd, M. F. (2018). An exploratory study of perceived safety in a neighborhood park using immersive virtual environments. *Urban Forestry & Urban Greening*, 35, 72–81. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2018.08.009>
- Basu, N., Haque, M. M., King, M., Kamruzzaman, M. och Oviedo-Trespalacios, O. (2021). The unequal gender effects of the suburban built environment on perceptions of security. *Journal of Transport & Health*, 23, 101243. <https://doi.org/10.1016/j.jth.2021.101243>
- Bentzen, B.L., 1997. Orientation aids. I: Blasch, B., Wiener, W.R., Welsh, R.L. (Eds.), *Foundations of Orientation and Mobility*. AFB Press, New York, pp. 284–316.
- Blöbaum, A. och Hunecke, M. (2005). Perceived Danger in Urban Public Space. *Environment and Behavior*, 37(4), 465–486. <https://doi.org/10.1177/0013916504269643>
- Boverket (2019) *Brotsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocessen*. Karlskrona: Boverket
- Bosch, S., Gharaveis, A., (2017) Flying Solo: A review of the literature on wayfinding for older adults experiencing visual or cognitive decline. *Applied Ergonomics*, 58, p. 327-333, doi.org/10.1016/j.apergo.2016.07.010
- Boomsma, C. och Steg, L. (2012). *Feeling safe in the dark*. *Environment and Behavior*, 46(2), 193–212. <https://doi.org/10.1177/0013916512453838>
- Ceccato V, Vasquez L, Langefors L et al. (2019) *Trygg stadsmiljö - teori och praktik för brotsförebyggande & trygghetsskapande åtgärder*. Stockholm: Kungliga Tekniska Högskolan
- Chataway, M.L. (2020), Sense of Place and Feelings of Safety: Examining Young Adults' Experiences of their Local Environment using Mobile Surveys. *City & Community*, 19, 656-675.
- Côté-Lussier, C., Jackson, J., Kestens, Y., Henderson, M. och Barnett, T. A. (2014). A child's view: Social and physical environmental features differentially predict parent and child perceived neighborhood safety. *Journal of Urban Health*, 92(1), 10–23.
- Cronin-de-Chavez A, Islam S och McEachan RRC (2019) Not a level playing field: A qualitative study exploring structural, community and individual determinants of greenspace use amongst low-income multi-ethnic families. *Health & Place* 56: 118-126.

- Edwards G, Gamache S och Morales E (2014) Winter: public enemy #1 for accessibility exploring new solutions. *Journal of accessibility and design for all* 4(1): 30-52.
- Edwards C och Maxwell N (2019) Towards Saf(e)r Space - Disability and Everyday Spaces of Un/Safety and Hostility in Ireland. Cork: University College Cork
- Evensen, K., Hemsett, G., & Nordh, H. (2021). Developing a place-sensitive tool for park-safety management experiences from green-space managers and female park users in Oslo. *Urban Forestry & Urban Greening*, 60, 127057
- Farage MA, Miller KW, Ajayi F et al. (2012) Design principles to accommodate older adults. *Global journal of health science* 4(2): 2-25
- Ferraro, K. F. (1996). Women's Fear of Victimization: Shadow of Sexual Assault? *Social Forces*, 75(2), 667. <https://doi.org/10.2307/2580418>
- Figuroa Martínez C, Hodgson F, Mullen C et al. (2019) Walking through deprived neighbourhoods: Meanings and constructions behind the attributes of the built environment. *Travel Behaviour and Society* 16: 171-181.
- Fisher, B. S. och Nasar, J. L. (1992). Fear of Crime in Relation to Three Exterior Site Features. *Environment and Behavior*, 24(1), 35-65. <https://doi.org/10.1177/0013916592241002>
- Forsemlalm J, Johansson M och Göransson P (2019) Evidensbaserad stadsutveckling: Bortom urbana anekdoter. Årsta: Dokument Press.
- Franzén M, Hertting N och Thörn C (2016) *Stad till salu: Entreprenörsurbanismen och det offentliga rummets värde*. Göteborg: Daidalos.
- Geruschat, D., Smith, A., 1997. Low vision and mobility. I: Blasch, B.B., Wiener, W.R., Welsh, R.L. (Eds.), *Foundations of Orientation and Mobility*. AFB Press, New York, pp. 60-103.
- Green. S.L., Boger. J.N. och Mihailidis, A. (2011) Toward enabling winter occupations: Testing a winter coat designed for older adults. *Canadian journal of occupational therapy* (1939) 78(1): 57-64.
- Hamel C, Michaud A, Thuku M et al. (2021) Defining rapid reviews: A systematic scoping review and thematic analysis of definitions and defining characteristics of rapid reviews. *Journal of clinical epidemiology* 129: 74-85.
- Hörnfeldt, H. (2019) *Skrämmande djur: Kulturella aspekter på zoofobi*. Kriterium
- Holgersson, H. (2011) *Icke-medborgarskapets urbana geografi*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2011.
- Iqbal, A. (2018). How safe are women-only parks perceived to be? *Security Journal*, 31(4), 859-881.
- Jansson, M., Fors, H., Lindgren, T. och Wiström, B. (2013). *Perceived personal safety in relation to urban woodland vegetation – a review*. *Urban Forestry & Urban Greening*, 12(2), 127-133. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2013.01.005>

Jiang, B., Mak, C. N. S., Larsen, L. och Zhong, H. (2017). Minimizing the gender difference in perceived safety: Comparing the effects of urban back alley interventions. *Journal of Environmental Psychology*, 51, 117–131. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2017.03.012>

Jorgensen, L. J., Ellis, G. D. och Ruddell, E. (2012) Fear perceptions in public parks: Interactions of environmental concealment, the presence of people recreating, and gender. *Environment and Behavior*, 45(7), 803–820.

Johansson, M., Rosén, M. & Küller, R. (2010) Individual factors influencing the assessment of the outdoor lighting of an urban footpath. *Lighting Research & Technology*, 43(1), 31–43

Johansson M., Altundal S., Ek, S. et al. (2011) *Slutrapport från Garagets forskningscirkel om lokal hållbar stadsutveckling*. Malmö: Malmö Stad

Johansson, S. och Haandrikman, K. (2021) Gendered fear of crime in the urban context: A comparative multilevel study of women's and men's fear of crime. *Journal of Urban Affairs*, 1-27.

Klarén U., Fridell Anter K. (2014) *Färg & ljus för människan - i rummet*. Mölndal : Göteborgstryckeriet.

Koskela, H. 1999. *Fear, control and space: geographies of gender, fear of violence, and video surveillance*. PhD, University of Helsinki.

Lemaire E, O'Neill P, Desrosiers M et al. (2010) Wheelchair ramp navigation in snow and ice-grit conditions. *Archives of physical medicine and rehabilitation* 91(10): 1516-1523.

Leung, K. M., Ou, K. L., Chung, P. K. och Thøgersen-Ntoumani, C. (2021). Older adults' perceptions toward walking: A qualitative study using a social-ecological model. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(14), 7686. <https://doi.org/10.3390/ijerph18147686>

Lindsay S, Morales E, Yantzi N et al. (2015) The experiences of participating in winter among youths with a physical disability compared with their typically developing peers: Experience of winter among youth with a disability. *Child: care, health & development* 41(6): 980-988.

Lindsay S & Yantzi N (2014) Weather, disability, vulnerability, and resilience: Exploring how youth with physical disabilities experience winter. *Disability and rehabilitation* 36(26): 2195-2204.

Lis, A., & Iwankowski, P. (2021). Where do we want to see other people while relaxing in a city park? Visual relationships with park users and their impact on preferences, safety and privacy. *Journal of Environmental Psychology*, 73, 101532. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2020.101532>

Loewen, L. J., Steel, G. D. och Suedfeld, P. (1993). Perceived safety from crime in the urban environment. *Journal of Environmental Psychology*, 13(4), 323–331. [https://doi.org/10.1016/s0272-4944\(05\)80254-3](https://doi.org/10.1016/s0272-4944(05)80254-3)

- Low S, Taplin D och Scheld S (2005) Rethinking urban parks: Public space and cultural diversity. Austin: The University of Texas Press.
- MacNaghten, P. och Urry, J. (2000). Bodies in the Woods. *Body & Society*, 6(3–4), 166–182. <https://doi.org/10.1177/1357034x00006003009>
- Mathers, A.R. (2008) Hidden voices: The participation of people with learning disabilities in the experience of public open space. *Local Environment* 13(6): 515-529.
- Mennis, J., et al. (2016) Does substance use moderate the association of neighborhood disadvantage with perceived stress and safety in the activity spaces of urban youth? *Drug and Alcohol Dependence* 165: 288-292.
- Miles, R. (2008). Neighborhood disorder, perceived safety and readiness to encourage use of local playgrounds. *American Journal of Preventive Medicine*, 34(4), 275–281.
- Mårtensson F, Johansson M, Litsmark A et al. (2021) *Barns kontakt med djurliv i vardagen – en forskningsbaserad syntes*.
- Nasar, J. L. & Fisher, B. (1993). ‘Hot spots’ of fear and crime: A multi-method investigation. *Journal of Environmental Psychology*, 13(3), 187–206. [https://doi.org/10.1016/s0272-4944\(05\)80173-2](https://doi.org/10.1016/s0272-4944(05)80173-2)
- Nasar, J. L., & Jones, K. M. (1997). Landscapes of Fear and Stress. *Environment and Behavior*, 29(3), 291–323. <https://doi.org/10.1177/001391659702900301>
- Navarrete-Hernandez, P., Vetro, A. och Concha, P. (2021). Building safer public spaces: Exploring gender difference in the perception of safety in public space through urban design interventions. *Landscape and Urban Planning*, 214, 104180. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2021.104180>
- Nazemi, M., van Eggermond, M., Erath, A., Schaffner, D., Joos, M. och Axhausen, K. W. (2021). Studying bicyclists’ perceived level of safety using a bicycle simulator combined with immersive virtual reality. *Accident Analysis & Prevention*, 151, 105943.
- O’Brien, E. (2005). Publics and woodlands in England: well-being, local identity, social learning, conflict and management. *Forestry: An International Journal of Forest Research*, 78(4), 321–336. doi.org/10.1093/forestry/cpi042
- Otoni, C. A., Sims-Gould, J. och Winters, M. (2021). Safety perceptions of older adults on an urban greenway: Interplay of the social and built environment. *Health & Place*, 70, 102605.
- Pain, R. H. 1997. Social Geographies of Women's Fear of Crime. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 22, 231-244.
- Painter, K. (1996) The influence of street lighting improvements on crime, fear and pedestrian street use, after dark. *Landscape and Urban Planning*, 35(2–3), 193–201. [doi.org/10.1016/0169-2046\(96\)00311-8](https://doi.org/10.1016/0169-2046(96)00311-8)
- Paydar, M., Kamani-Fard, A. och Etminani-Ghasrodashti, R. (2017). Perceived security of women in relation to their path choice toward sustainable neighborhood in Santiago, Chile. *Cities*, 60, 289–300.

- Polko, P. & Kimic, K. (2021) Gender as a factor differentiating the perceptions of safety in urban parks. *Ain Shams Engineering Journal*, 13(3), doi.org/10.1016/j.asej.2021.09.032
- Pollock A och Fuggle L (2013) Designing for dementia: creating a therapeutic environment. *Nursing & residential care* 15(6): 438-442.
- Rahm, J., Sternudd, C. & Johansson, M. (2020). "In the evening, I don't walk in the park": The interplay between street lighting and greenery in perceived safety. *Urban Design International*, 26(1), 42–52
- Rey-Galindo JA, Rizo-Corona L, González-Muñoz EL et al. (2020) Environmental information for people with visual impairment in Mexico - or what they need and how they use it. *Applied ergonomics* 85
- Riazi, A., Riazi, F., Yoosfi, R., Bahmeei, F., 2016. Outdoor difficulties experienced by a group of visually impaired Iranian people. *J. Curr. Ophthalmol.* 28, 85–90.
- Rossen, L. M., Pollack, K. M., Curriero, F. C., Shields, T. M., Smart, M. J., Furr-Holden, C. D. M. och Cooley-Strickland, M. (2011). Neighborhood Incivilities, Perceived Neighborhood Safety, and Walking to School Among Urban-Dwelling Children. *Journal of Physical Activity and Health*, 8(2), 262–271.
- Sahlin, I. (2004) Enclosure or Inclusion? Urban Improvement and Homelessness Policies. *Open House International*, 2004, Vol. 29, Iss. 2, pp. 24-31 29(2): 24-31.
- Sarter, N., 2006. Multimodal information presentation: design guidance and research challenges. *Int. J. Ind. Ergon.* 36 (5), 439–445.
- Schünemann HJ & Moja L (2015) Reviews: Rapid! Rapid! Rapid! ...and systematic. *Systematic reviews* 4(1): 4-4.
- Smith, W. R. och Torstensson, M. (1997). Gender Differences in Risk Perceptions and Neutralizing Fear of Crime: Toward Resolving the Paradoxes. *British Journal of Criminology*, 37(4), 608–634.
- Ståhl, A., Carlsson, G., Hovbrandt, P. och Iwarsson, S. (2008). "Let's go for a walk!": identification and prioritisation of accessibility and safety measures involving elderly people in a residential area. *European Journal of Ageing*, 5(3), 265–273.
- Talen E (2006) Neighborhood-Level Social Diversity. *Journal of the American Planning Association*, 72(4): 431-446.
- Tandogan, O. och Ilhan, B. S. (2016). Fear of Crime in Public Spaces: From the View of Women Living in Cities. *Procedia Engineering*, 161, 2011–2018.
- Thörn C (2011) Soft Policies of Exclusion: Entrepreneurial Strategies of Ambience and Control of Public Space in Gothenburg, Sweden. *URBAN GEOGRAPHY* 32(7): 989-1008.
- Thörn C & Holgersson H (2016) Revisiting the urban frontier through the case of New Kvillebäcken, Gothenburg. *City (London, England)* 20(5): 663-684.
- Tuttle, D., Tuttle, N., 2004. Self-Esteem and Adjusting with Blindness: the Process of Responding to Life's Demands, third ed. Charles C. Thomas, Publisher, Ltd.

- Wang, R., Zhao, J., & Meitner, M. J. (2017). Urban woodland understory characteristics in relation to aesthetic and recreational preference. *Urban Forestry & Urban Greening*, 24, 55–61. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2017.03.019>
- Welsh, R.L., 1997. The psychosocial dimensions of orientation and mobility. In: Blasch, Bruce B., Wiener, W.R., Welsh, R.L. (Eds.), *Foundations of Orientation and Mobility*. AFB Press, New York, pp. 200–227.
- Wijk H (2001) *Colour perception in old age*. University of Gothenburg Göteborg.
- Wilbur, J., Chandler, P., Dancy, B., Choi, J. och Plonczynski, D. (2002). Environmental, policy, and cultural factors related to physical activity in urban, african american women. *Women & Health*, 36(2), 17–28. https://doi.org/10.1300/j013v36n02_02
- Williams, M.A., Galbraith, C., Kane, S.K., Hurst, A., 2014. “Just let the cane hit it” : *How the blind and sighted see navigation differently*. ASSETS’14 217–224.
- Wu, H., Zhang, Z., Chen, Y. och Jiao, J. (2020). The impact of street characteristics on older pedestrians’ perceived safety in Shanghai, China. *Journal of Transport and Land Use*, 13(1), 469–490. <https://doi.org/10.5198/jtlu.2020.1588>
- Yuma-Guerrero PJ, Cubbin C och von Sternberg K (2017) Neighborhood social cohesion as a mediator of neighborhood conditions on mothers’ engagement in physical activity: Results from the geographic research on wellbeing study. *Health Education and Behavior* 44(6): 845-856.

Through our international collaboration programmes with academia, industry, and the public sector, we ensure the competitiveness of the Swedish business community on an international level and contribute to a sustainable society. Our 2,800 employees support and promote all manner of innovative processes, and our roughly 100 testbeds and demonstration facilities are instrumental in developing the future-proofing of products, technologies, and services. RISE Research Institutes of Sweden is fully owned by the Swedish state.

I internationell samverkan med akademi, näringsliv och offentlig sektor bidrar vi till ett konkurrenskraftigt näringsliv och ett hållbart samhälle. RISE 2 800 medarbetare driver och stöder alla typer av innovationsprocesser. Vi erbjuder ett 100-tal test- och demonstrationsmiljöer för framtidssäkra produkter, tekniker och tjänster. RISE Research Institutes of Sweden ägs av svenska staten.

RISE Research Institutes of Sweden AB
Box 857, 501 15 BORÅS
Telefon: 010-516 50 00
E-post: info@ri.se, Internet: www.ri.se

Stadsutveckling
RISE Rapport 2023:58
ISBN:978-91-89821-12-5